

Tečaj III. V sredo 14. velk. serpana (avgusta) 1850. **List 33.**

Šolarska konec leta.

A — a — a
 Šolà je néhala!
 Prišél je zdaj že zlati čas,
 Čas praznikov, juhej! za nas
A — a — a
 Šolà je néhala!

I — i — i
 Kdo se ne veselí?
 Sladák je mir, ko neha boj,
 Sladák po delu je pokoj,
I — i — i
 Kdo se ne veselí?

E — e — e
 Preč so težave vse!
 Dva mesca homo rájali
 Brez vse skerbi vstájali
E — e — e
 Preč so težave vse!

O — o — o
 Vsim se zahvalimo,
 Ki ste učili nas lepó,
 Iz glav preganjali temó,
O — o — o
 Vsim se zahvalimo.

U — u — u
 Zdaj pa le berž domú
 Objet vse preljubljene:
 Juh! starše, bratce, sêstrice!
U — u — u
 Zdaj pa le berž domú!

J. N.

Hrabri Višanini, otočani jadranski. †)

(Prevod iz latinskega Julija Cezara III. 9.)

Po odhodu Liburnov ¹⁾ je prišel iz Ilirije Marko Oktavi z brodi, ktere je imel, v Solin ²⁾. Dalmatince in druge ptujce razdraživši, odverne Vis ³⁾ od

†) Ti spis marljivega učenca je bil menda na kateri pošti zastal, ker smo ga tako pozno dobili.

1) Liburni, staro ljudstvo. — 2) Solin (Salona), nekdej slavno

Cezarovega prijateljstva; ko si pa snida ⁴⁾ Solínskega ne z obljubami, ne z žuganjem priverniti ni mogel, sklene, nad mesto planiti. Mesto je pa bilo po krajevi légi in z gričem vterjeno.

Rimljanski mestjani pa so kmalo dervene stolpe naredili, ter so po teh vterdili, in ker so bili za vpiranje zavolj malega števila ljudi slabi, se obernejo vtrudeni pogostih ran, k posledni pomoči, in osvobodijo vse doraščene sužnike, ter napravijo iz odrezanih lasí vsih ženskih samostrele. Zvedivši njih misel je Oktavi s petimi tabori mesto obdal, in počne ob enem jih z obsedo in napadi stiskati. Ti pak pripravljeni vse preterpeti, so naj več zastran hrane terpeli. Zato so bili poslanci k Cezaru poslani in ga prosijo pomoči; druge nevolje pa so, kakor so mogli, samotéž prenašali, čez dolgo časa, ker je dolga obseda ⁵⁾ Oktavjane bolj vlenila, posluživši se priložnosti poldnevnega časa, po njih razhodu mladenče in žene po zidu razstavili, da se nebi kaj vsakdanje navade pogrésalo, sami pa tesno sklopljeni s tistimi, ktere so bili nedavno osvobodili, naj bližnji Oktavjev tabor polomastili. Vsvojivši si tega z enako naglostjo (čez) drugega padejo, potem čez tretjega, četrtega nato čez vse ostale, jih iz vsih taborov raztirajo, in njih veliko število pomorivši, druge in celo Oktavja prisilijo ⁶⁾ v čolne bežati. Tak je bil napada izhod. Poslovenil

Lovriha Andreja,

učence 4. latinske šole in slovenskega naučavanja.

T a t.

Povest.

Ne daleč od majhine vasi je stalo tudi majhino mestice. V nedeljo je bilo, in v mesticu je bil shod. Vse je po koncu, vse se napravlja za veliki somenj. Tudi iz bližnje va-

mesto, zdaj vas na Dalmatinskem. — 3) Vis (Lissa), otok dalmatinski, tedaj Višanini ali Viščani prebivayci tega otoka v jadranskem morju. — 4) Snid ali zbor. — 5) V duhu našega jezika je tukaj bolje rečeno: dolga obseda, kot „dolgost obsede“. po latínskem. — 6) Ker smo staroslovenski enostavni pretekli čas zgubili, se versti zavoljo blagoglasja s preteklím zdaj rad pričujoči čas. (20102) Vrd.

si je vse k tergu litelo. Večidel je vse tje derlo, le kakšin majhin otrok ali starček je doma ostal. Vse je bilo zaperto in prazno. Noč se je približala, somenjejavcev pa le še domu ni. Terda tema je postala. — Zdaj se prikra-
de od temnega gojzda sem čez neki črni mož, tikoma pri zidu se plazi, varno po temi tapa, skerbno okoli sebe pogleduje ter urno proti bližnji hiši hiti. Ko daleč okoli ni bilo žive duše slišati, spleza naglo po zidu, leze po vsih štirih proti izbnem oknu; okno je bilo odperto in — mož se splazi notri. Mislil je ljudi, ki jih ni bilo doma, pokra-
sti. — Skozi okno pridši se znajde v veliki prestorni iz-
bi, koj zraven je bila pa še druga kamrica in vrata so bila le malo priperta. Tu se zdaj tat okoli sebe ogleduje, in ne ve, česar bi se popred lotil. Še enkrat dobro nasluhne, — nobenega ni bilo — vse je tiho. Vendar se ho-
če tega še bolj prepričati; zato poluka tudi v kamrico. Tu vidi malega otročička, ki je sam v postljici ležal in ravno svojo večerno molitvico sveti „oče naš“ s povzdignjenimi ročicami molil. Tat nastavi uho, poslušá dalje, dete je pre-
cej glasno molilo. Ko molitvica pripelje do besedic: „Ne pelji nas v skušnjavo, temuč reši nas od hudega, amen“, je terdega moža to tako ganilo, da je ostermil in samega sebe ga je bilo groza. V sercu se mu je žalilo, in spéča vest se mu zbudi. — Greh, ki ga je mislil storiti, ga živo pretrese, ni si upal dalej stopiti. — Po ravno ti poti, ki je prišel, se poda zopet nazaj, in ko srečno do doma pride, poklekne, prosi Boga za odpuščenje, in se lepo zahvali, da ga je dečna lepa molitvica tako globoko ginula. — Bil je zdaj vedno priden delavec in pošten mož. —

Vidite, ljubi bravci, tako ginljiva in zbudna je po-
božna molitev dobre mladine. Mladega dečka, mlado de-
klico viditi, lepo moliti, se mi zdi, kot bi vidil angeljčka pri Bogu igrati.

A. Praprotnik.

Spoštuj očeta in mater.

Zgodba.

Leta 1741 rojen polski pesnik Karpinski pripoveduje

v svojem lastnem življenjopisu: Po dokončanem dveletnem tečaju modroslovskega uka se podam k svojim starišem na velike praznike. Mi otroci smo se vedno starišev bali; sosebno pa ostrega očeta. Pričo njih nismo mogli obse- deti; vedno smo se po klopi sem ter tje pomikovali. Jaz sim se prav varoval, jih kakor bodí razžaliti. Enkrat se po sobi sprehajajo in z nekim ptujcem govorijo. Kar je bilo mogoče sim jaz proti njemu pazljiv bil, ali na enkrat oče k meni stopijo in mi dobro zauhnico podajo; potem se pa zopet ko pred po sobi sprehajajo. Strašna zamera bi bila, ako bi jih bil za vzrok zavprašal. Jaz oči na tla po- besim in molčé konec pričakujem. Kar me oče objamejo in solze roneč zakličejo: Oj moj sin! moj zlati sinček! jaz neumen človek, ki znam le malo brati in komaj pisati, ti pa si že modroslovec! Jaz sim le hotel viditi, kako boš ti zauhnico od svojega lastnega očeta preterpel; ali ker si ti tako ponižen in moder, me boš gotovo tudi v starosti ča- stilo.

Tedaj se metnó na kolena, in roke proti nebesom vzdignuvši molijo: „O Bog Abrahama, Izaka in Jakopa blagoslovi moje dete in daj mu dolgo, zdravo in srečno živeti!“ Globoko ganjen se pred njimi na kolena veržem, oni pa mi rečejo: „O moj sin! „O moj sin! spoštuj ljudi in tudi ti boš spoštovan. Ta zauhница, ktero si od svojega očeta dobil, naj bo poslednja, ako se kateremu dopade, te- be razžaliti!“

— čisto od mi — jaxsi paper aboy F — K. —

Kratka slovnica slovenskega jezika.

— sam 001 — 171000 0

§. 19. II. Rédne številnice.

Rédne številnice so take, ki nam kažejo réd posameznih stvari, in so za odgovor na vprašanje koliki-a-o? so sledeče:

1. prvi, a, o, 2. drugi-a-o, 3. tretji-a-e, 4. četerti ali šterti-a-o, 5. peti-a-o, 6. šesti-a-o, 7. sedmi-a-o, 8. osmi-a-o, 9. deveti-a-o, 10. deseti-a-o, 11. enajsti-a-o i. t. d., 20. dvaj-

seti-a-o, 21. eden in dvajseti-a-o, i. t. d., 100. stotni-a-o, 101. sto in prvi i. t. d., 1000. tisuči (jezérni, tavžentni) -a-e, i. t. d.

Rédne številnice se sklanjajo kakor prilogi. V sestavljenih se sklanja, če manjša za večjo stoji, samo zadnja; n. p. eden in dvajseti-a-o, sicer pa obé; n. p. dvajseti in prvi i. t. d.

§. 20. III. Razločivne številnice.

Razločivne številnice so take, ki nam povedó različnost enoverstnih stvari, in so za odgovor na vprašanje kolikoteri-a-o? ali kolikeri-a-o?*) n. p. kolikero platno prodajate? Dvoje. So sledeče: enoji-a-e (eni-a-o), dvoji-a-e, troji-a-e, čveteri-a-o, peteri-a-o, šesteri-a-o i. t. d. dvajseteri-a-o, eden in dvajseteri-a-o, stoteri-a-o, šeststoteri-a-o, tisučeri (jezéri, tavžentri)-a-o i. t. d.

Te številnice se sklanjajo, kakor prilogi.

Razločivne številnice se rabijo včasih namesto temeljnih:

1) za višebrojna imena; n. p. dvoje hlače (ne: dve hlače), čveteré (ne štiri) vilice. Od pet dalje pa se sme reči: Pet, šest vilic ali petere, šestere vilice i. t. d.

2) za imena mladih stvari, revnih ali zaničljivo imenovanih oseb; tedaj se v nesklanljiva imena srednega spola spremené in svoje ime v 2. namesto v 1. ali 4. sklon stavijo; n. p. dvoje otrok, troje družinčet, čvetero hlapčét.

§. 21. IV. Pomnoživne številnice.

Pomnoživne številnice so tiste, ki povejo, kolikokrat se ktera reč (ob enem) vzame ali vidi, in so za odgovor na vprašanje kolikerni, a, o? kolikojni, a, o? ali koliknat, **) a, o?

edini-a-o ali enojni-a-o, dvojni-a-o, trojni-a-o, čveteráni-a-o, peterni-a-o, dvajseterni-a-o, eden in dvajseterni-a-o, stoterni-a-o, petstoterni-a-o.

Tudi pravimo dvojnát, trojnát, čveternat i. t. d. Sklanjamo jih, kakor priloge, in jih rabimo za imena, samo v viš-

*) Wievielerlei?

**) Wievielfach, wievielfältig?

broju navadna namesto razločivnih: n. p. dvojne vilice, trojne ali trojnate hlače.)

(Dalje sledi.)

Ročnost rusovskih tesarjev in zidarjev.

Kako ročni da so rusovski tesarji in zidarji spričuje sledeče: Rusovski tesar nima nobenega drugega orodja, kot ostro sekiro, s katero desko preseka, do čistega izdela in vloži; našemu tesarju bi bilo treba žage, dleta in rašpe za to. — Z neizrečeno ročnostjo opravlja svoja dela rusovski zidar. Kedar kakšno hišo od zvonaj beli in popravlja, ima eno samo dolgo bervno (bruno), ki je pri tleh v kos lesa vdelano. V to bervno so na vsih štirih straneh po čevlju vsaksebi vsekane stopinje, in po teh stopinjah stópa urno kot mačka kviško. V višavi sede na desčico, ki je na drug stolp prav slabo nabita. Se dalje pomaknuti, ne vtegne zidar doli stópiti, temuč z nogo v steno se opiraje, objame bervno in ga porine dalje. Nato ga na tleh stoječi pomagavci s stolpom vred vzdignejo, na drugo mesto postavijo in stolp podpró, tako, da je zidar, ktereга na stolpu vzdignejo, dokler on zgoraj bervno objema, v naj večji nevarnosti, z bervnom vred na tla telebiti, da bi mu glavo na male kósce zdrobilo.

Petnajsto pismo.

Prijateljica piše prijateljici, in ji pošlje lepe bukvice novih pesmic v dar.

Blaga prijateljica!

Ko sim bila zadnjič pri Tebi, si me s svojim lepim petjem zelo razveselovala. Posebno se mi dobro zdi, da si se tako kmalo petja poprijela, in da imaš posebno do domačih materinskih pesmic veliko veselje. Petje je lepa reč, ki nam naše mlade dni kratkočasi in posladi. Lepo petje nedolžnih pesmic je pač naj boljša in lepša veselica snidenih prijateljic. „Pesem le tam slišati ni, kjer ni poštenih ljudi.“ Rada Te imam, ljuba Lenčika, ljubim Te, kot svojo naj boljšo prijatti-

co. Mislila sim zatorej, kaj da Ti bi v prijazni spominek poslala. Menim, da sim jo zadela, če Ti téle bukvice, nekaj novih pesmic prijatliško ponudim. Vem, da imaš še mnogih, toda vendar znabiti takih še ne. Vzemi jih za moj spominek in bodi prepričana, da sim vedno

Tvoja

dobra prijateljica

Milka.

V Novem mestu 16. velk. serpana 1850.

(Šestnajsto sledi.)

Vert „Gecemane.“

Vert „Gecemane“, v katerem je naš Odrešenik po zadnji večerji molil, in v katerem ga je Judež izdal, je zdaj tak, da ne zasluži vert imenovan biti; tla so s kamenjem zasuta, in samo še 8 starih dreves raste v njem. Vendar bode, kakor beremo, kmalo polepšan. Duhovni Frančiškovega reda so ga namreč zdaj v roke dobili in že z novim zidom ogradili.

Drevesna volna ali pavola.

Drevesna volna, po domače pavola imenovana, ki prihaja k nam iz Afrike, Amerike in Azije, raste na drevesu kakor orehi v lupinah, ktere se razpoknejo, kedar volna dozori. Tedaj se taka volna pobira, češe in v naše kraje pošilja. V fabrikah tkejo iz nje različno tkalino (tkanje), ter predejo konce za nogovice in druge reči. V Ljubljani je taka fabrika.

Novice za mlade ljudi.

(**Prestreljene oči.**) Uni teden je v Rakitnah na Krajnskem človek človeku obe očesi prestrelil. Nesrečni slepec živi, ker je bilo zernje že preslabo in je v kosti ostalo. Storivec se izgovarja, da je mislil svojega prijatla norčevaje pod noge podprašiti. — Norčevaje streljati na koga! Ali ni to nespamet? Mladenci! pomislite to. —

(**Dekli kamnitega serca.**) 10. dan t. m. pade neka deklica na breškem mostu v Ljubljani, si nogo zatakne in zlomi. Neki gospod to iz daleč viditi, zavpije deklama ravno memo gredočima, da naj deklico ena hitro vzdigne „Ne vtegneve, morave berž po vodo“ — odgovorite. Ali ni to po nečloveško?

(**Konj in hlapón.**) 8. dan t. m. ponoči je bil blizo Maribora (Marburga) konj s paše na železno cesto zašel. Kar priderči vozovlak, ktereга mašina za sabo vleče, ki jo imenujemo „hlapón.“ Konj to vgladati se prestraši in derči skokoma pred njim. Ali berzi hlapón ga kmalo dočete, in suje. Nekoliko časa konj še na vso moč beži; ali kmalo omaga in se zverne, toda tako, da ga hlapón ni povozil, ampak pred seboj rinul. Voznika čutita, da je na cesti nekakšna zapreka in vstavita. Pomagata konju na noge, in revež ves ogoljen in kervav odbeži.

Kratkočasnica.

Svoje dni, ko smodke ali cigare še niso bile tako znane, kot zdaj, se pelje pruski kralj Miroslav na zverinski lov, in je imel med svojo družino tudi enega zamurca. Pred neko gostivnico nekoliko postojí, in zamurec se med tim ob cesti sprehaja, dim iz smodke puhaje. Ljudje so se bolj nad njim kot nad kraljem zgledovali, posebno pa ga je neki kmet prav debelo gledal. Zamurec to vpaziti, ponudi kmetu nenadoma svojo zažgano smodko. Kmet, ki bi se bil boječnosti skoraj znak zvernul, pa odgovori strahoma: Ne, ne, žlahtni gospod parkelj, jaz ne žrem ognja.

Slovensko-ilirski slovník.

<i>Délo</i> , dělo, radnja, po sao.	<i>Délovka</i> , težákinja, pošlenica.
<i>Délovec</i> , rádnik, pošlenik, težák.	<i>Dèdrá</i> , čagertálka.
<i>Déloven</i> , a, o, delotvoran, rna, rno; raden, dna, dno; poslen, a, o.	<i>Derdráti</i> , čagertati, štopotati.
	<i>Dèrgati</i> , dèrgnuti, tèrti.
	<i>Dèrgniti</i> , dèrgnuti, tèrti.